

Vejledning til oversættelse af uorganisk-kemiske navne fra engelsk til dansk

Denne vejledning indeholder nogle retningslinjer for oversættelse af uorganisk-kemiske navne fra engelsk til dansk.

Det er en kortfattet oversigt, som ikke dækker alle navnetyper, men forhåbentlig kan være en hjælp i en lang række tilfælde. Derudover kan man finde danske navne på en lang række kemiske forbindelser på Nomenklaturudvalgets hjemmeside [Dansk Kemisk Nomenklatur](#).

1. De fleste grundstofnavne er ens på engelsk og dansk. De 37 undtagelser står i denne tabel.

<i>Engelsk</i>	<i>Dansk</i>	<i>Engelsk</i>	<i>Dansk</i>
aluminium(UK)/aluminum(US)	aluminium	molybdenum	molybden
antimony	antimon	neodymium	neodym
arsenic	arsen	nickel	nikkel
astatine	astat	phosphorus	phosphor
boron	bor	platinum	platin
bromine	brom	potassium	kalium
caesium(UK)/cesium(US)	caesium	praseodymium	praseodym
chlorine	chlor	selenium	selen
chromium	chrom	silicon	silicium
columbium (forældet)	niobium	silver	sølv
copper	kobber	sodium	natrium
fluorine	fluor	sulfur(IUPAC)/sulphur	svovl
gold	guld	tantalum	tantal
iodine	iod	tellurium	tellur
iron	jern	tennessine	tennessin
lanthanum	lanthan	titanium	titan
lead	bly	tungsten	wolfram
manganese	mangan	uranium	uran
mercury	kviksølv	zinc	zink

Bemærk: Enkelte grundstofnavnes stavemåde afviger fra *Retskrivningsordbogens* (RO). Der har i over 50 år ikke kunnet opnås enighed mellem Kemisk Forening, der har ønsket at dreje stavemåderne for fx phosphor, chlor og chrom i retning af de engelske og dermed internationalt anvendte stavemåder, og Dansk Sprognævnet. Så sent som i 2019 har Sprognævnet afvist at mødes med Kemisk Forenings Nomenklaturudvalg for at drøfte kemiske navne.

Stavemåderne ovenfor blev gjort til Dansk Standard i 1984 (DS/ISO 31/8) og derefter anvendt vidtgående i tekniske myndighedsdokumenter (standarden er siden udgået).

I øvrigt er ikke alle grundstofnavne medtaget i RO, der naturligvis heller ikke kan medtage alle afledninger af dem. For calcium angives i RO calcium som alternativ. For titan anføres også titanium uden at det fremgår, at det er det samme grundstof. Interessant nok er udviklingen på dansk fra titan til titanium, klart under indflydelse fra engelsk, tilsvarende til den tidligere udvikling fra niob til niobium. På et tidspunkt må man måske overgive sig til denne udvikling; det har Nomenklaturudvalget endnu ikke valgt at gøre. At have to anbefalede stavemåder er ikke hensigtsmæssigt.

2. Kemiske navne skrives helt generelt i ét ord på dansk i modsætning til på engelsk, hvor mange navnetyper skrives i flere ord. (Eventuelt anvendes bindestreg på dansk, se pkt. 3.)

3. Anioner og salte og andre forbindelser med navne af binær type. I endelserne 'ate', 'ite' og 'ide' fjernes e'et på dansk. Er der flere kationiske eller anioniske komponenter, ordnes de alfabetisk inden for hver af disse grupper, både på engelsk og dansk, hvilket kan give forskellige rækkefølger. Konstruktioner med 'hydrat' skrives med bindestreg på dansk. Læs videre om ion- og saltnavne mv. i artiklerne *Grundstofnavnene i arbejde for kemien. 1*, del 1 og 2, fra *Dansk Kemi 2019* (findes også i artikelarkivet på [Dansk Kemisk Nomenklatur](#)).

Eksempler:

<i>Engelsk</i>	<i>Dansk</i>
carbonate	carbonat
sodium carbonate	natriumcarbonat
silicate	silicat
phosphate	phosphat
sulfate, sulphate	sulfat
hydrogensulfite	hydrogensulfit
potassium hydrogensulfite	kaliumhydrogensulfit
chloride	chlorid
ferric chloride, iron(III) chloride *	jern(III)chlorid
iron(3+) chloride	jern(3+)chlorid
sodium percarbonate [sodium carbonate—hydrogen peroxide (2/3)] **	natriumpercarbonat [natriumcarbonat—hydrogenperoxid (2/3)] **
magnesium chloride—potassium chloride—water (1/1/6) **	kaliumchlorid—magnesiumchlorid—vand (1/1/6) **
hexaaquamagnesium(2+) chloride—potassium chloride (1/1) **	hexaaquamagnesium(2+)chlorid—kaliumchlorid (1/1) **
magnesium potassium trichloride hexahydrate	kaliummagnesiumtrichlorid-hexahydrat **
peroxide [dioxide(2–)]	peroxid [dioxid(2–)]
superoxide [dioxide(1–)]	superoxid [dioxid(1–)]
phosphorus pent(a)oxide	phosphorpentaoxid ***
hydrogen sulfide, hydrogen sulphide	hydrogensulfid
triiodide(1–)	triiodid(1–)

* Navne som 'ferric chloride' og 'ferrous chloride' (tilsvarende cupric/cuprous, chromic/chromous osv.) er forældede og bør almindeligvis oversættes *ikke* til 'ferri'- og 'ferro'-navne, men fx til jern(III)chlorid som vist her.

** Formelle additionsforbindelser skrives generelt med den meget lange bindestreg som vist her. Benævnelsen som 'hydrat' for forbindelser med krystalvand accepteres stadig, men 'hydrat'-navne kan ikke bruges ved brudne forhold som fx i cadmiumsulfat—vand (3/8), $3\text{CdSO}_4 \cdot 8\text{H}_2\text{O}$.

*** Efter nugældende regler medtages a'et.

4. Hydrider med navne, der ender på 'ane'. På dansk fjernes e'et. Eksempler:

<i>Engelsk</i>	<i>Dansk</i>
silane	silan
phosphane/phosphine *	fosphan
sulfane (or hydrogen sulfide)	sulfan (eller hydrogensulfid)
trisilane	trisilan

* Navne som phosphine er under udfasning hos IUPAC.

5. Uorganiske syrer med stadig accepterede navne baseret på klassisk systematik.

Dette er en broget forsamling af navne både på dansk og engelsk. Navne, der ikke er med her, må søges ved opslag på Dansk Kemisk Nomenklatur. Redaktionen modtager gerne forslag om tilføjelser.

<i>Engelsk</i>	<i>Dansk</i>
carbonic acid	kulsyre eller carbonsyre
cyanic acid	cyansyre
thiocyanic acid	thiocyansyre
nitric acid *	salpetersyre
nitrous acid *	salpetersyrling
phosphoric acid	phosphorsyre
phosphorous acid *	phosphorsyrling
phosphonic acid *	phosphonsyre
phosphinic acid	phosphinsyre
phosphinous acid	phosphinsyrling
arsoric acid (arsenic acid)	arsensyre
arsorous acid (arsenous acid)	arsensyrling
sulfuric acid	svovlsyre
sulfurous acid	svovlsyrling
sulfamic acid (sulfamidic acid, amidosulfuric acid)	sulfamidsyre (amidosvovlsyre)
hydrofluoric acid	flussyre (opløsning af hydrogenfluorid)
hydrochloric acid	saltsyre (opløsning af hydrogenchlorid)
hypochlorous acid	hypochlorsyrling
chlorous acid	chlorsyrling
chloric acid	chlorsyre
perchloric acid	perchlorsyre
hydrobromic acid	hydrogenbromidsyre, opløsning af hydrogenbromid i vand **
phosphorothioic acid, thiophosphoric acid	phosphorthiosyre, thiophosphorsyre
phosphorofluoridic acid, fluorophosphoric acid	phosphorfluoridsyre, fluorphosphorsyre

* Traditionelt er phosphorsyrling forbindelsen med strukturen $\text{HP}(\text{O})(\text{OH})_2$. I systematisk organisk-kemisk nomenklatur bruges imidlertid phosphorous acid om $\text{P}(\text{OH})_3$ og phosphonsyre om $\text{HP}(\text{O})(\text{OH})_2$ med afledninger hhv. phosphites og phosphonates (estere, salte).

** Tidligere "brombrintesyre".

6. Syreamider og syrehalogenider. Det endestillede 'e' fjernes på dansk. Eksempler:

<i>Engelsk</i>	<i>Dansk</i>
nitramide	nitramid
sulfuric diamide	sulfuryldiamid
sulfuryl dichloride	sulfuryldichlorid
thionyl dichloride	thionyldichlorid

7. Substituentnavne baseret på stamhydrider. Kan overtages direkte fra engelsk, idet dog et eventuelt endestillet 'e' fjernes. Eksempler:

<i>Engelsk</i>	<i>Dansk</i>
sulfanyl	sulfanyl
sulfanylidene	sulfanyliden

8. To oxider med kriminelle navne på engelsk og tre med kriminelle navne på dansk.

<i>Engelsk</i>	<i>Dansk</i>
nitrous oxide *	dinitrogenoxid (<i>ikke</i> kvælstofforilte!) **
nitric oxide *	nitrogenoxid, evt. nitrogenmonoxid eller nitrogen(II)oxid
carbon dioxide	carbondioxid (<i>ikke</i> kultveilte) **
carbon monoxide	carbonmonoxid (<i>ikke</i> kulilte) **

* På engelsk bruges desværre meget ofte disse misvisende navne. Ingen af dem er anhydrider af syrerne med de tilsvarende navne. Navnene laughing gas/lattergas om dinitrogenoxid er trivialnavne.

** Det uheldige i at bruge 'ilte'-navnene er, at de faktisk har været afskaffet siden 1906. De var forvirrende, bl.a. fordi 'tve' *ikke* betød to; fx var jemtveilte Fe_2O_3 . Navnet kvælstofforilte, som har kunnet ses i pressen, forstås næppe af mange i vore dage.

9. Nogle almindelige ikke-systematiske navne, som accepteres i IUPAC-nomenklatur.

<i>Engelsk</i>	<i>Dansk</i>
silicic acid	kiselsyre
ammonia	ammoniak
ozone	ozon
water	vand